

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וייען - גליון תרפ"ז

בסעודת מלוה דמלכה מוצ"ש פרשת בשלח תשע"ב לפ"ק

לטובת בית יעקב דקהלתנו ב"פ

ד). ונראה דכיון דהמן לא נשאר בשדה כל היום, וחם השמש ונמם (מז-כה), אימתי בארבע שעות (ברכות יז.), אם כן מי שנתאחר מללקוט עד אותה שעה, לא היה מה לאכול, ובמצב כזה קיימו מצות גמילות חסדים, שלקח מהעומר המצומצמת למזונו, ונתן ממנו חלק לחבירו להחיותו.

ואולי יש לומר במאמרם (יומא עה.) לצדיקים יורד להם על פתח בתיהם, בינונים יצא העם ולקטו, רשעים שמו העם ולקטו. כי אמרו חז"ל (ברכות יד.) אסור לו לאדם לעשות חפציו קודם שיתפלל שנאמר (תהלים פה-יד) צדק לפניו יהלך, וישם לדרך פעמיו ע"ש. ואם כן קודם התפלה לא יכלו לצאת ללקוט את המן. ואם כן הצדיקים שהאריכו בהכנתם לעמוד לתפלה מתוך דברי תורה, ושוהים שעה אחת לפני התפלה, ומתפללים שעה אחת, ולא גמרו תפלתם עד ארבע שעות ביום, אם היה המן שלהם חוץ למחנה, הרי עד שיבואו שם כבר חם השמש ונמם, על כן נתן להם ה' חלקם על פתח ביתם. והבינונים שגמרו התפלה זמן רב קודם ארבע שעות, הרי יש להם פנאי ללקוט, על כן יצאו העם ולקטו, והרשעים שעושים תפלה קצרה, הרי יש להם פנאי עוד יותר, על כן שמו העם ולקטו. וזהו שאמר ה', הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, ויצא העם ולקטו 'דבר יום ביומו', כל יום ילקטו את המן לפי דיבורו בתורה ותפלה, שהמאריכין בתפלה ילקטו על פתח ביתם, והמקצרים יצאו ללקוט בתוך המחנה. ויש בזה מוסר השכל, כי המאריך בתפלתו ולא נשאר לו שהות כל כך לפרנסתו, עבור זה מסדר לו ה' פרנסתו קרובה לו יותר, ואין אדם שומע לי ומפסיד.

ויצעק אל ה' ויורהו ה' עין, וישלך אל המים, וימתקו המים (מז-כה), ובמכילתא (בשלח מז) בשר ודם במתוק מרפא את המר, אבל הקב"ה מרפא את המר במר ע"כ. (וכן הוא בב"ר עז-א). ובתורת משה כתב לרמזו בזה, כי תלמיד חכם המקדיש כל עתותיו לתורה הריהו דחוק בפרנסתו ומר לו כמובן במובן החומרי, לעומת זה איש עסקים, אשר תמיד הנהו להוט וטרוד אחרי החומריות, מרגיש מרירות במובן הרוחני. איננו שבע רצון במרדנותו התמידיות, כיון שאין לו כל סיפוק רוחני. אבל, אם איש העסקים תומך בתלמיד החכם ומספק לו את פרנסתו, ממלא חסרון שניהם. התלמיד חכם זוכה לפרנסה טובה, ואיש העסקים זוכה לסיפוק רוחני. וזהו פירושו של המדרש, כי על ידי עין חיים היא למחזיקים בה, כלומר, על ידי החזקת התורה, נמתק מר במר שתי המרירות גם יחד ע"כ.

ויש להוסיף על פי מה שכתוב בתוס' (מגילה יג:) ויאמר המלך להמן הכסף נתון לך (אסתר ג-יא), גימטריא דהכס"ף עולה הע"ץ, רמז לו שיתלה עליו ע"כ. וזהו שהורהו ה' עין, זה הכסף, אשר על ידו ימתקו המים, אין מים אלא תורה (בבא קמא יז.), שבזה יוכל להמתיק מרירותו של בני תורה, וגם המרירות של עצמו שחסר לו חלק התורה, ועל ידי הכסף יוכל לקנות חלק בתורתם של אחרים, דוגמת יששכר וזבולון.

והנה במדבר היו להם לישראל תורה ועבודה, אמנם גמילות חסדים לא היה להם במה לקיים, שהרי ירד המן לכל אחד, ודירתם בענני הכבוד, ולבושיהם גדל עמהם (רש"י דברים ה-